

— | | —

Lodewijk van Oord

Alles van waarde

Roman

Cossee
Amsterdam

— | | —

I

‘Wijnand Struif,’ sprak hij zachtjes door de intercom.
‘Ben ik nog op tijd?’

Hij duwde de deur van de leeszaal open en knikte het onbekende meisje achter de uitgiftebalie vluchtig toe. Uit de borstzak van zijn overhemd nam hij een vulpen en een stapel systeemkaartjes, die hij op de tafel tegenover de kasten met wetenschappelijke series, tijdschriften en congresbundels legde. Met een vinger tikte hij tegen het montuur van zijn bril, en scande met het hoofd op zijn rechterschouder de in goud gedrukte tijdschrifttitels.

De aantekeningen op de systeemkaartjes had hij eigenlijk niet nodig, met zijn geheugen was niets mis. Auteurs, titels en volumenummers raasden door zijn hoofd. Belangwekkend was het, dit wetenschappelijk bedrijf, en vooral op namiddaguren als deze beschouwde hij het als een groot voorrecht eraan te mogen deelnemen. De uren tussen vier en zes, het moment van de dag waarop de universitaire bedrijvigheid om hem heen juist langzaam indutte, waren de uren waarop het hem echt menens werd; gedistilleerde tijd die, effectief benut, de kracht van een werkweek kon hebben. Tevredenheid, geluk; het denken dat het hoofd verliet om even het hart in te sijpelen.

Hij had eens geprobeerd, op een zaterdagmiddag een paar jaar geleden, dit bijzondere gevoel in een gedicht te verwoorden. Dat viel nog niet mee, de structuur van de versregels stond hem niet toe zich heel precies uit te drukken. Ook in het vinden van rijmwoorden was hij niet erg bedreven. Na enkele uren ploeteren gaf hij er de brui aan. Een wetenschappelijk artikel, een gedegen betoog met noten en appendices, dat was zijn soort poëzie. Zijn wereldbeeld kende geen rijmwoorden, en hij bedacht dat het goed was om dat nu voor eens en voor altijd zeker te weten.

‘1978, 79, 80,’ mompelde hij, ‘81, 82, 84.’ Hij zette een stap terug en keek naar de metershoge wand, systematisch samengepakte kennis in vuistdikke groene, rode en blauwe banden. Vreemd, dacht hij, en hij legde een vinger op zijn kin. De jaargang 1983 was verdwenen zonder dat de band een gat op de plank had achtergelaten, als een tevreden echtpaar schurkten de banden 1982 en 1984 tegen elkaar aan. Ook elders zag hij de ontbrekende jaargang niet.

Hij ging naar de uitgiftebalie, waar het meisje in alle rust wat tabak in een vloeitje rolde. Enigszins ineengebogen bleef hij voor haar staan en bekeek haar handen. Hij rook de tabak, een geur die hij onaangenaam vond.

‘Wat is er?’ vroeg ze. ‘Heb je nog nooit iemand een sjekkie zien draaien?’

De leeszaal aan de Papengracht, keurig verscholen achter het statige Museum van Oudheden, was op het tweetal na verlaten. De meeste lampen waren al uitgedaan, de lamellen dichtgedraaid.

‘Zou u mij misschien even kunnen assisteren?’ Het gaat om de *Journal of Etruscan Studies*. Ik kan volume 37 uit 1983 nergens vinden.’

‘Zeg maar jij. Ik ben gewoon een student met een baantje.’ Ze stopte haar vloeien en tabak terug in het pakje en liep met hem mee.

‘Vousvoyeren is een mooie academische traditie. Het is niet aan mij daarvan af te wijken. Kijk, hier zou het moeten staan, tussen de volumes 36 en 38.’ Hij wees naar een plank op ooghoogte.

‘Misschien heeft iemand het geleend. Dat kan ik wel even opzoeken.’

‘Geleend? Tijdschriften worden nooit uitgeleend.’

‘Tja.’ Met twee handen voelde ze aan haar paarse hoofddoek en verstelde deze aan de achterkant. ‘Mevrouw Devilee gedooft weleens wat. Een enkele hoogleer­aar mag soms iets meenemen. Jagtman doet het regelmatig, en ook Singaar van Archeologie. Er is verder toch geen hond die deze tijdschriften leest, zeker die oude jaargangen niet. In mijn taakomschrijving staat dat ik eens in de paar weken een rondje langs de diverse vak­groepen moet lopen om alle meegenomen werken weer op te halen.’

‘Als Jagtman het heeft meegenomen had ik dat zeker geweten, zijn werkkamer is naast de mijne.’ Peinzend keek Wijnand naar de duizenden in harde kaft gebonden tijdschriften. Twee eeuwen aan wetenschap. Duizelingwekkende overdaad. Bekende en onbekende namen, grote en kleine studies, detaillistisch of juist schetsmatig, baanbrekend of meer traditioneel; arbeid van de gi-

ganten op wier schouders hij, *associate professor* Wijnand Struif, had plaatsgenomen. Hij beseftte dat zijn artikelen niet meer in deze kasten terecht zouden komen, al zijn bijdragen van de laatste jaren waren als digitale bestanden in elektronische tijdschriften verschenen. Maar desondanks: hij kwam eraan, hoorde erbij, zijn opmars was niet te stuiten. ‘Het is opmerkelijk dat er geen open ruimte tussen de banden zit,’ zei hij. ‘Als iemand volume 37 recentelijk heeft meegenomen, zou er toch een gat moeten zijn. Een leeg stukje plank.’

‘Ik zal voor de zekerheid even in de catalogus kijken.’ Ze ging terug naar haar bureau en typte op de computer enkele trefwoorden in.

‘Dit geloof je niet,’ riep ze in Wijnands richting. ‘Volume 37 van de *Journal of Etruscan Studies* is al sinds 1987 vermist. Er heeft in 1989 nog iemand naar gevraagd, en in 1994 weer, maar daarna nooit meer.’ Mevrouw Devilee registreerde werkelijk alles, voegde ze eraan toe.

Hij liep weer naar haar toe. ‘Ik moet dat deel echt raadplegen. Het is erg belangrijk.’

‘Heb je het online gecheckt?’

Wijnand zei dat dit tijdschrift digitaal nog lang niet was ontsloten, pas vanaf jaargang 2001 stonden alle artikelen online. ‘Bovendien wil ik de artikelen in mijn handen hebben, ze op papier voor me zien. Zo is er minder kans op onnauwkeurigheden.’

Ze tikte wat op het toetsenbord en keek naar het scherm. ‘Het tijdschrift is ook in Amsterdam en Utrecht te raadplegen. Ik kan het daar voor je bestellen.’

‘Dat duurt te lang. Ik waardeer uw inzet, maar er is

haast geboden. Ik moet Jagtmans volledige bibliografie over een paar dagen al persklaar hebben.’

‘Dan kan ik je verder niet helpen.’ Ze nam haar tabak weer ter hand, Wijnand verdween tussen de kasten.

De volgende vier artikelen kon hij redelijk snel vinden. Hij noteerde de precieze vindplaatsen op de systeemkaartjes, zo schoot het flink op. Ook al was hij een beetje uit balans gebracht, het werk moest worden voltooid, hij diende zich te concentreren en de klus te klaren. Alle publicaties op Simons cv moesten worden nagezocht, want Simon was soms, met alle respect, een klein beetje rommelig, volume- of paginanummers wilde hij nog weleens verkeerd noteren. Op een cv was dat geen ramp, maar in de bibliografie die achter in het liber amicorum zou worden opgenomen moest alles tot in detail correct zijn. *Pax Monetarium: Studies in Honour of Simon Jagtman* – de volumineuze afscheidsbundel die binnenkort ter perse zou gaan was het eerste boek dat Wijnand redigeerde, het was zijn eer te na daar onnauwkeurighe- den in te laten sluipen, zelfs als de kans klein was dat iemand die ooit zou ontdekken. Hij zou alles tot op de laatste komma nalopen. Gedegen maar met vaart. Het ene na het andere tijdschrift werd uit de kast genomen, vooral edities van de *Journal of Etruscan Studies* en het *Fachzeitschrift der Römischen Welt* waarin Simons vroegste beschrijvingen van de Leidse muntencollectie waren verschenen. Maar ook in het *Cahiers des Antiquités* en de *Annali di Numismatica*, waarvoor Simon jarenlang had gerecenseerd, moesten enkele bijdragen worden opgezocht. Dat al die tijdschriften hier keurig bijeen stonden

was buitengewoon comfortabel, al legde het ontbreken van volume 37 van de *Journal of Etruscan Studies* toch een mistroostige sluier over Wijnands verder geslaagde middag.

Taziri Azulay was begonnen met het terugzetten van een laatste stapeltje boeken, waarvoor ze bij de lage kasten naast de leestafels moest zijn. Gehurkt plaatste ze enkele bundels op de onderste plank, het kaartje dat aangaf dat een boek tijdelijk was verwijderd haalde ze weer weg. Tja, hoorde ze zichzelf zeggen, dat lelijk sissende tja dat eigenlijk meer als zja klonk. Het was een van de weinige restjes Marokkaanse tongval die ze in haar eigen uitspraak bespeurde. Ze dacht aan die keurige mevrouw Devilee, met haar foto's van de kleinkinderen en haar pepermuntjes, die het in deze studiezaal al dertig jaar volhield. Het was toch om verdrietig van te worden. Dertig jaar in hetzelfde hok. Mevrouw Devilee leek volstrekt ambitieeloos door een clichématig leven te glijden, en was daarmee typisch een vrouw van een voorbije generatie. Zelf ging Taziri dat heel anders doen, dat wist ze wel zeker; ze had plannen, dromen, de wereld zou nog van haar horen. In een poging zichzelf uit de droeve wereld van de leeszaal omhoog te hijsen probeerde ze alvast te denken aan het dansfeest in de Van Nellefabriek waar ze morgenavond heen zou gaan. Haar outfit hing al klaar, morgen zou ze bij Ab nog wat sieraden uitkiezen, een mooie gouden set uit zijn allerlaatste serie, waarna de kapster en visagiste het verder wel in orde zouden maken. En iedereen zou komen. Iedereen zou hen zien.

Ze sloot haar ogen en dacht aan het huwelijksfeest dat volgend jaar zou plaatsvinden: de zomer, het strand, de honderden gasten. Juwelen zouden blinken als nooit tevoren, vaandels wapperen, stemmen lallen. Ja, Ab. Ja. Natuurlijk was haar antwoord ja.

‘Eh. Pardon.’

Taziri viel van schrik achterover, haar achterwerk plofte op het tapijt. De man stond stijf als een zoutpilaar naast haar. Wat moest hij nou toch weer?

‘Ik wilde u niet laten schrikken. U zat hier alleen nogal in uzelf te mompelen.’

Ze krabbelde overeind. ‘En stoort dat?’

‘Nee, maar ik vroeg me af of u nog iets voor me zou kunnen doen?’ Hij leidde haar naar de tijdschriftenkast en wees omhoog. ‘De *Classical Quarterly*. Ik heb de jaargangen 1999 en 2000 nodig.’

‘Ga je gang. De ladder staat daar.’

‘Normaal doet mevrouw Devilee dat altijd even voor me, de trap op gaan.’

‘Die vrouw is diep in de zestig en aan de kanker bovendien. En die jaag jij een ladder op?’

‘Dat wist ik niet.’

‘Wat wist je niet?’

‘Dat ze de K heeft.’

‘Het was anders al maanden te zien. Ze was helemaal kaal geworden, en broodmager. Of kijk jij nooit naar vrouwen?’

‘Al met al zat het er misschien wel aan te komen. Met elke sigaret kwam het een stapje dichterbij. Dat roken, dat zou u ook niet moeten doen.’

Terwijl Taziri terugkeerde naar haar bureau, sleepte de man de ladder naar de kast. Het leek hem moeite te kosten het zware geval op de juiste manier te positioneren, twee keer pakte hij de ladder weer beet om hem steviger in het tapijt te duwen.

‘Ga dan,’ riep Taziri, die hem misprijzend bleef observeren.

‘Ik heb nogal hoogtevrees.’

Taziri liep weer naar hem toe en wees naar de bovenste plank, die zich een meter of anderhalf boven hun hoofden bevond. ‘Maar dit is toch de Mount Everest niet?’

‘Gelukkig belemmert het me zelden in mijn professionele werkzaamheden. Alleen als ik bij een hoge plank moet zijn. In de boekhandel durf ik zelfs zo’n rollend krukje niet op. De gedachte doet me al duizelen.’

Taziri kwam vlak naast hem staan. Wat een kereltje was hij eigenlijk. Transpiratie kleefde aan zijn huid. Rond ogen en neus, over zijn wangen helemaal naar zijn oren, tussen de ravage van nog altijd niet verdwenen jeugdacne. Ook zijn kin en nek waren een bende, vol vlekken en deuken. Je zou zijn meisje maar zijn. Die huid moeten strelen. En nu ze toch bezig was: ook aan zijn kapsel viel geen enkele eer te behalen. Met gel misschien, heel veel gel, maar had dat eigenlijk wel zin? Nee, bij deze jongen was nauwelijks een meisje voor te stellen, hij moest maar veilig tussen de boeken blijven.

De man stond nog altijd weifelend bij de ladder. ‘Ga je nog?’ joeg Taziri hem op.

‘Meestal raadpleeg ik de *Classical Quarterly* op het Papyrologisch Instituut in de universiteitsbibliotheek. Daar

staat het gewoon op ooghoogte. Maar u moet weten dat de hoogleraar daar ziek is, en zijn assistente is vorig jaar weggesaneerd. Het instituut is al twee weken gesloten.'

'Je hebt geen keus. De hoogte roept.'

'En u bent echt niet even bereid? Het zou me erg helpen.'

Wat een arme jongen, dacht Taziri. Voor het echte leven niet geschikt, maar toch: hij bedoelde het allemaal goed. Dat wel. Vooruit dan maar. Taziri begon te klimmen, haar pumps veerden op de met rubber ingelegde houten treden.

Wijnand veegde met een zakdoek het zweet van zijn gezicht. De bibliothecaresse begon te stijgen. Om ook een bijdrage te leveren legde hij een hand op de ladder. Hij zag hoe haar achterste met kleine stapjes wiegend omhoogging en ter hoogte van zijn schouder tot stilstand kwam. Ze droeg een dunne legging met daarboven een groene blouse, een klein reepje huid was zichtbaar. En dat donkerrode streepje, was dat het bandje van haar ondergoed? Ze klom verder tot de bovenste trede en reikte naar de banden. 'Sorry,' zei ze, 'maar ik ben net niet lang genoeg.'

Hij deed een stap opzij en keek omhoog. 'En als u zich uitrekt?'

'Ik kom nog steeds een paar centimeter tekort. En de ladder wiebelt een beetje.'

'Daar kan ik niets aan doen.'

'Help me anders even.'

'Hoe dan?'